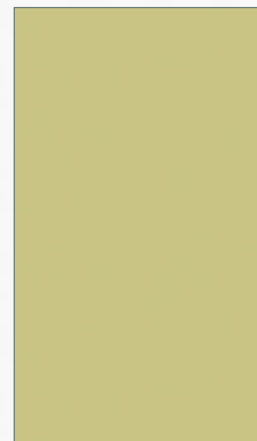

GLASINE I STAVOVI

PSIHOLOGIJA JAVNOG MNJENJA, 15.03.2024.

UTICAJ SOCIJALNIH FAKTORA NA PAMĆENJE I REPRODUKCIJU

UTICAJ SOCIJALNIH FAKTORA NA PAMĆENJE I REPRODUKCIJU

- Istraživanje Bartleta (1932) – Metod serijske reprodukcije
 - Tri vrste transformacije materijala:
 - Uprošćavanje ili simplifikacija materijala – sadržaj se smanjuje, i od zadržanih detalja formira se uprošćeni, ali smisleno povezani sadržaj
 - Gubi se nepoznato i strano, pamti se poznato i blisko
 - Racionalizacija – nepoznato i strano zamenjuje se poznatim i bliskim
 - Prilagođavanje materijala shvatanjima pojedinca ili grupe kojoj pripada
 - Dominacija ili naglašavanje – pojedini detalji se ističu u reprodukovanom sadržaju
 - Detalji koji su bitni u određenoj kulturi

Ove transformacije možemo primetiti i kod širenja glasina.

ŠIRENJE GLASINA

- Šta su glasine?
 - Glasine – cirkulišuće neproverene informacije, koje nastaju u kontekstima neizvesnosti i imaju primarnu funkciju da pomognu ljudima da daju značenje događajima i upravljaju rizikom (DiFonzo & Bordia, 2007)

U čemu je razlika između glasine i trača?

ŠIRENJE GLASINA

- Kako bismo govorili o glasinama, neophodno je da postoje dva faktora:
 - **Važnost sadržaja glasina**
 - Za samu osobu, njenu grupu, društvo ili državu u celini
 - **Neizvesnost situacije u kojoj dolazi do širenja glasina**
 - Nedostatak pravih vesti
 - Nemogućnost pribavljanja pravih informacija
 - Kontradiktorne informacije

ŠIRENJE GLASINA

- U kojim uslovima se glasine naročito brzo šire?
 - **Anksioznost**
 - Anksioznost intenzivira širenje glasina
 - Glasine koje izazivaju anksioznost se češće prenose
 - **Dramatičnost i zanimljivost sadržaja**
 - Ako je nešto neobično, zanimljivo, „živo“ prikazano, često se prenosi
 - Često je važno i kod tračeva
 - **Autentičnost saopštenja**
 - Iznošenje konkretnih detalja, kojih zapravo i nema (tačno mesto, ime, događaj i slično)

ŠIRENJE GLASINA

- Šta je svrha glasina?
 - Iznalaženje činjenica, davanje značenja situaciji, doživljaj kontrole nad situacijom, „upravljanje rizikom“
- Knapp (1944): vrste glasina o II svetskom ratu
 - Glasine o željenim ishodima
 - Glasine straha ili o strahovanim ishodima
 - Glasine sa namerom pobuđivanja grupne solidarnosti (ili neprijateljstva prema drugim grupama)

GLASINE

Koje važne faktore koji doprinose širenju glasina prepoznajete u ovom primeru:

<http://www.021.rs/story/Novi-Sad/Vesti/198944/Internetom-se-siri-veliki-broj-laznih-vesti-o-otmicama-dece-u-Novom-Sadu.html>

<https://24sedam.rs/drustvo/vesti/255292/cetri-osobe-kradu-decu-po-srbiji-informacija-na-mrezama/vest>

021

23°C
NOVI SAD

Sve vesti

Nov

Internetom se širi veliki broj lažnih vesti o otmicama dece u Novom Sadu

Proteklih desetak dana društvenim mrežama širi se izuzetno velik broj poruka o navodnim otmicama dece i to prvenstveno oko škola, a ono što im je zajedničko je da su sve lažne i napisane na osnovu glasina.

G+

KOMENTARI 5

NOVI SAD 10.10.2018. | 11:41 > 11:57

STAVOVI

- Šta je stav?
 - Trajni sistemi pozitivnog ili negativnog ocenjivanja, osećanja i tendencije da se preuzme akcija za ili protiv, a u odnosu na različite objekte

Tri komponente stava:

- Kognitivna – uverenja, znanja, shvatanja o objektu stava
- Afektivna – osećanja vezana za objekat stava
- Konativna/ponašajna – tendencija da se preduzme neka akcija u odnosu na objekat stava

STAVOVI

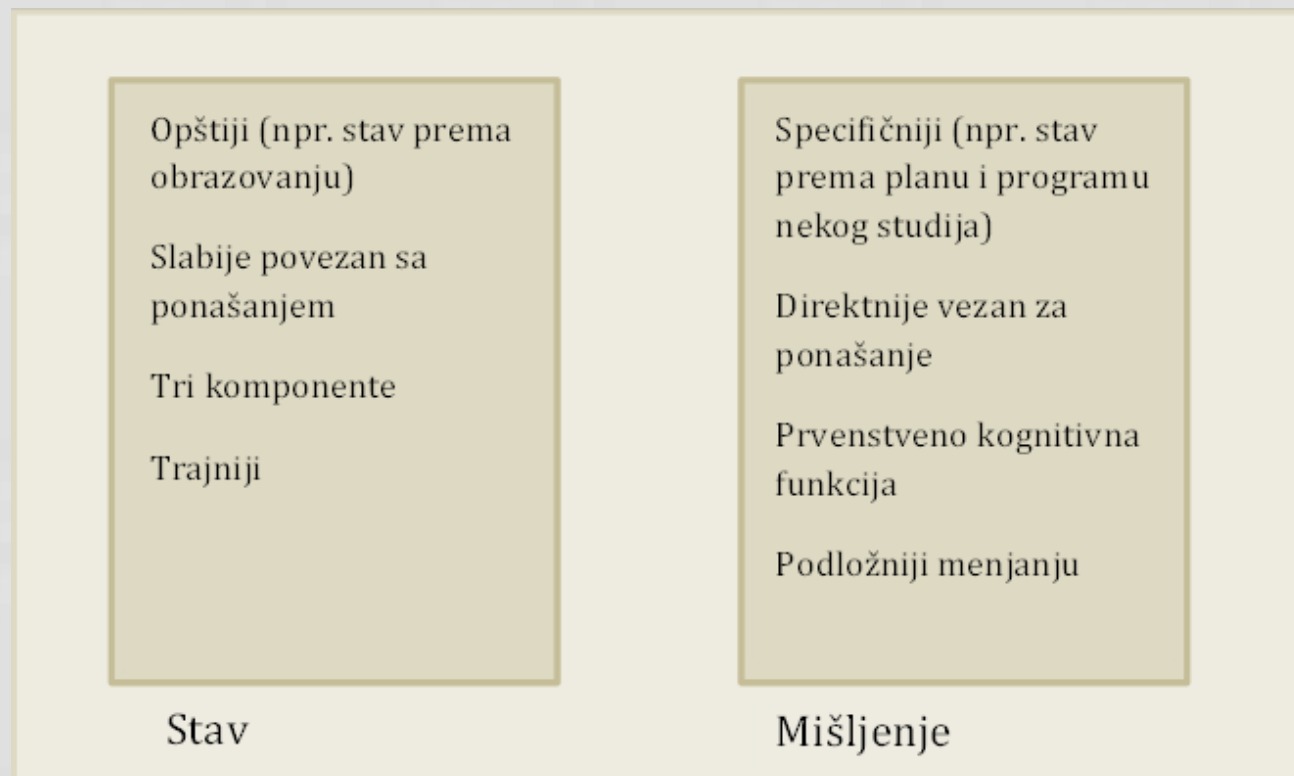

- Dimenzije stava:
 - Direkcija – za ili protiv objekta stava
 - Ekstremnost – snaga stepena pozitivnog ili negativnog afekta (koliko smo za ili koliko smo protiv)
 - Doslednost – promenljivost stava (da li smo uvek za ili protiv)
 - Snaga (koliko je stav otporan na menjanje)
 - Otvorenost – koliko ga otvoreno iskazujemo, spremnost da se stav ispolji
 - Usklađenost
 - Usklađenost sve tri komponente stava tj. ista direkcija (naročito izraženo kod ekstremnih stavova)
 - Usklađenost različitih stavova jedne osobe

STAVOVI

- Stavovi i slični pojmovi

- Na osnovu izraženosti (i postojanja) neke od tri komponente stava, razlikujemo:
 - Mišljenje, mnjenje (eng. opinion)
 - Vrednosti
 - Predrasude – vrsta stava

STAVOVI

- Kako stavovi nastaju?

Olson, et al., 2001. The heritability of attitudes:

A study of twins. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.80.6.845>

Table 1
Genetic Analyses of Individual Attitude Items

Attitude	Correlations		Best fitting model		Estimates			
	MZ	DZ	Model	Fit	a ²	c ²	e ²	d ²
Doing crossword puzzles	.46	.11	ADE	$\chi^2(3) = 1.47, ns$.02		.55	.43
Death penalty for murder	.45	.33	AE	$\chi^2(4) = 5.61, ns$.50	.00	.50	
Sweets	.36	.23	ACE	$\chi^2(3) = 1.41, ns$.22	.12	.65	
Open-door immigration	.47	.20	AE	$\chi^2(4) = 2.18, ns$.46		.54	.00
Doing athletic activities	.41	.26	AE	$\chi^2(4) = 2.18, ns$.44	.00	.56	
Voluntary euthanasia	.45	.21	AE	$\chi^2(4) = 2.29, ns$.44		.56	.00
Smoking	.49	.38	ACE	$\chi^2(3) = 2.51, ns$.31	.21	.48	
Being the center of attention	.31	.14	AE	$\chi^2(4) = 5.52, ns$.28		.71	.00
Separate roles for men and women	.27	.26	CE	$\chi^2(4) = 2.54, ns$.00	.26	.74	
Education	.30	.14	AE	$\chi^2(4) = 11.64, p < .02$.32		.68	.00
Making racial discrimination illegal	.37	-.01	ADE	$\chi^2(3) = 4.71, ns$.00		.66	.34
Loud music	.53	.49	ACE	$\chi^2(3) = 1.15, ns$.11	.43	.46	
Getting along well with other people	.20	.19	AE	$\chi^2(4) = 19.61, p < .001$.28	.00	.72	
Capitalism	.41	.19	AE	$\chi^2(4) = 4.67, ns$.39		.61	.00
Playing organized sports	.52	.10	ADE	$\chi^2(3) = 0.46, ns$.00		.48	.52
Big parties	.44	.30	ACE	$\chi^2(3) = 2.14, ns$.32	.13	.54	
Playing chess	.38	.22	AE	$\chi^2(4) = 2.76, ns$.38	.00	.62	
Looking my best at all times	.42	.14	ADE	$\chi^2(3) = 3.13, ns$.10		.55	.35
Abortion on demand	.53	.28	AE	$\chi^2(4) = 1.00, ns$.54	.00	.46	
Public speaking	.34	.26	ACE	$\chi^2(3) = 1.91, ns$.20	.15	.65	
Playing bingo	.37	.33	CE	$\chi^2(4) = 7.07, ns$.00	.33	.65	
Wearing clothes that draw attention	.38	.28	ACE	$\chi^2(3) = 2.39, ns$.24	.15	.61	
Easy access to birth control	.24	.27	CE	$\chi^2(4) = 5.35, ns$.00	.25	.75	
Exercising	.35	.17	AE	$\chi^2(4) = 2.77, ns$.36		.64	.00
Organized religion	.43	.21	AE	$\chi^2(4) = 3.17, ns$.45		.55	.00
Being the leader of groups	.40	.08	ADE	$\chi^2(3) = 2.13, ns$.00		.59	.41
Reading books	.55	.24	ADE	$\chi^2(3) = 4.31, ns$.37		.43	.20
Castration as punishment for sex crimes	.39	.29	ACE	$\chi^2(3) = 0.48, ns$.17	.21	.62	
Being assertive	.28	.27	CE	$\chi^2(4) = 4.00, ns$.00	.28	.72	
Roller coaster rides	.50	.31	AE	$\chi^2(4) = 2.82, ns$.52	.00	.48	

Note. Estimates of .00 mean that the component was tested but did not account for a significant amount of variance. MZ = monozygotic twins; DZ = dizygotic twins; A (a²) = additive genetic variance; E (e²) = nonshared environmental variance; D (d²) = nonadditive genetic variance; C (c²) = shared environmental variance.

STAVOVI

- Poreklo stavova
 - Kognitivno zasnovani stavovi
 - Emocionalno zasnovani stavovi
 - Stavovi zasnovani na ponašanju

Zbog čega nam je važno da znamo kako je stav nastao?

- Kada znamo kako je stav formiran, to nam ukazuje i kako ga možemo menjati.

STAVOVI

- Kognitivno zasnovani stavovi
 - Stav se formira na osnovu objektivne procene vrednosti objekta
 - Procenjujemo šta nam dobro ili loše donosi taj objekat
 - Klasifikacija argumenata „za“ ili „protiv“
 - Stav prema mobilnom telefonu, kolima, kursevima koje slušamo (ponekad)..

Na osnovu čega odlučujete
koji ćete laptop kupiti?

STAVOVI

- Emocionalno zasnovani stavovi
 - Stavovi zasnovani na svidanju
 - Proizilaze iz nekih važnijih vrednosti (religija, moralna ili politička ubeđenja) i povezani su sa socijalnim identitetom
 - Uslovljavanje – klasično ili instrumentalno
 - Nisu rezultat racionalnog razmišljanja te je i teška promena preko argumentovanja; teško se menjaju jer bi promena ugrozila čitav sistem vrednosti osobe

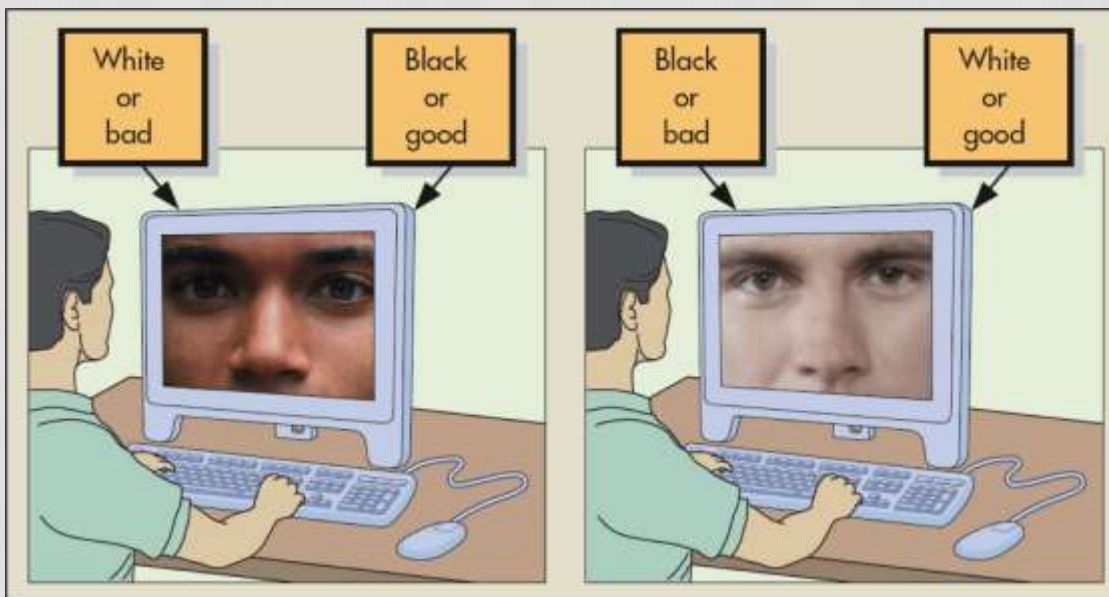
STAVOVI

- Stavovi zasnovani na ponašanju
 - O direkciji stava se zaključuje na osnovu ponašanja
 - Važi samo za slabe (niska snaga) ili neodređene stavove
 - Važi samo ako ne možemo da nađemo neko drugo objašnjenje
 - Nestabilni – stavovi niske doslednosti

STAVOVI

- Implicitni i eksplicitni stavovi:
 - Eksplicitni: svesni smo ih i lako ih možemo saopštiti
 - Implicitni: nesvesni ili predsvesni, bliskije povezani sa emocijama i spontanim ponašanjem
 - Test implicitnih asocijacija: <https://implicit.harvard.edu/implicit/selectatest.html>

Koji stavovi se teže menjaju?